Työehdot-osasto/Ristelä, Hellsten 11.2.2021

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Kuulemispyyntönne 5.2.2021
Etäkuulemistilaisuutenne 12.2.2021

U 69/2020 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi riittävistä vähimmäispalkoista Euroopan unionissa (vähimmäispalkkadirektiivi)

Tiivistelmä Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:n kannasta

SAK pitää Euroopan komission esittämää vähimmäispalkkadirektiiviä myönteisenä aloitteena. Esityksellään komissio haluaa turvata vähimmäispalkkojen riittävyyden sekä vahvistaa työehtosopimista kaikkialla Euroopan unionissa. Nämä tavoitteet ovat myös suomalaisten edun mukaisia.

SAK:n näkemyksen mukaan direktiivi ei komission esittämässä muodossa ole uhka Suomen työehtosopimusjärjestelmälle. Keskeistä on, että esityksessä ei edellytetä, että EU-maissa otetaan käyttöön lakisääteinen vähimmäispalkka. Palkanmääritys voi jatkossakin perustua täysin työehtosopimuksiin, eikä esityksessä puututa työmarkkinaosapuolten kompetenssiin sopia työehdoista. Direktiiviesityksessä noudatetaan EU:n toimivallan rajoja.

Ehdotuksen oikeusperusta ja EU:n toimivalta

Kuten valtioneuvosto toteaa, komissio esittää direktiivin oikeusperustaksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 153 artiklan 2 kohtaa yhdessä 153 artiklan 1 kohdan b alakohdan kanssa. Komission mukaan ehdotukseen ei sisälly toimenpiteitä, jotka vaikuttaisivat suoraan palkkatasoon, ja sen vuoksi ehdotuksessa noudatetaan SEUT 153 artiklan 5 kohdassa unionin toiminnalle asetettuja rajoja.

SAK katsoo, että komission esittämä oikeusperusta on hyvin perusteltu. Komission esittämän mukaisesti oikeusperustan valinta saa tuen myös EU-tuomioistuimen oikeuskäytännöstä (etenkin tuomio C-268/06 Impact). Tämän ohella oikeusperustan hyväksyttävyyttä tukee unionin oikeuden muodostaman kokonaisuuden huomioon ottaminen (tuomio C-621/18 Wightman, 44-47 kohta). Tätä kautta oikeusperustan arvioinnissa on otettava huomioon myös unionin sosiaalipolitiikan perustuksiin kuuluvat sosiaalista edistystä tavoitteleva erittäin kilpailukykyinen *sosiaalinen markkinatalous* (SEU 3 artikla) ja työehtojen parantamisen periaate sekä unionin että jäsenvaltioiden tavoitteena (SEUT 151 artikla).

Komission ehdotukseen sisältyvä palkkoja koskevan työehtosopimustoiminnan edistäminen on liitännäinen asia, joka vastaa samalla sekä unionin että jäsenvaltioiden yleistä etua. Liitännäisenä se ei edellytä oikeusperustan laajentamista.

EU-tason sääntelyn tarve

SAK yhtyy valtioneuvoston ja komission näkemykseen, että työssäkäyvien köyhyys on luonteeltaan myös valtioiden rajat ylittävä ongelma, jota ei voida ratkaista pelkästään kansallisilla tai paikallisilla toimilla.

Nykytilanteessa monien maiden vähimmäispalkat ovat matalia myös kyseisten maiden kustannustasoon ja työn tuottavuuteen suhteutettuna. Tällaiset perusteettoman matalat vähimmäispalkat ovat sisämarkkinoiden tasapuolista kilpailua estävä ongelma, jonka korjaaminen ei ole todennäköistä ilman EU-tason toimia. Sekä EU kokonaisuutena että Suomi hyötyisivät siitä, että sisämarkkinoiden kilpailu perustuisi keinotekoisen alhaisten palkkojen sijaan ennen muuta osaamiseen, laatuun ja innovaatioihin.

Kuten valtioneuvosto toteaa, vähimmäispalkkojen nousu alhaisen vähimmäispalkan valtioissa myös lisäisi kuluttajien ostovoimaa ja saattaisi tämän myötä lisätä myös suomalaisten tuotteiden ja palvelujen kysyntää.

On myös huomattava, että oikeudenmukainen, kohtuullisen elintason mahdollistava palkka on yksi Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin sisältämistä oikeuksista. Pilarin mukaan työntekijöiden on saatava riittävä vähimmäispalkka, joka tyydyttää työntekijän ja hänen perheensä tarpeet kansallisissa taloudellisissa ja sosiaalisissa olosuhteissa. Palkat on vahvistettava avoimella ja ennustettavalla tavalla kansallisia käytäntöjä noudattaen ja työmarkkinaosapuolten itsenäisyyttä kunnioittaen. Komission esittämä direktiivi on oleellinen keino näiden periaatteiden toimeenpanemiseksi EU:n toimivallan mukaisella tavalla.

Direktiivin välittömät vaikutukset Suomessa

SAK yhtyy valtioneuvoston alustavaan arvioon siitä, että direktiivin hyväksyminen ehdotetussa muodossa ei aiheuttaisi Suomen lainsäädäntöön tai käytäntöihin merkittäviä muutoksia.

SAK katsoo, että esitykseen sisältyvä, myös Suomea koskeva jäsenmaiden velvoite kerätä ja raportoida tietoa työehtosopimusten kattavuudesta ja palkkojen tasosta on perusteltu osana direktiivin toimeenpanon seurantaa. Esityksen jatkokäsittelyssä on pyrittävä siihen, että raportointia koskevat vaatimukset ovat huolellisesti muotoiltuja ja mielekkäästi toimeenpantavissa.

Työehdot-osasto/Ristelä, Hellsten 11.2.2021

SAK arvioi, että raportointivelvoitteen aiheuttamat hallinnolliset kustannukset ovat todennäköisesti suhteellisen vähäiset. Mahdollisten lisäkustannusten ohella on otettava huomioon myös vaadittavan tiedontuotannon kansalliset hyödyt.

Direktiiviesityksen vaatimukset työehtosopimusten julkisesta saatavuudesta toteutuvat SAK:n näkemyksen mukaan Suomessa jo nyt. Yleissitovat työehtosopimukset julkaistaan ja myös normaalisitovat työehtosopimukset toimitetaan sosiaali- ja terveysministeriölle, jossa ne julkisuuslain nojalla ovat direktiivin edellyttämällä tavalla saatavissa.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot

kansainvälisten asioiden päällikkö Pekka Ristelä
pekka.ristela@sak.fi
puh. 040 546 8781

lakimies Jari Hellsten
jari.hellsten@sak.fi
puh. 040 725 4963